

ИНФОРМИРАНОСТ НА РОДИТЕЛИ ОТНОСНО НЕОНАТАЛЕН СКРИНИНГ

Славена Илиева, Валя Димитрова
Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ гр. Варна

AWARENESS OF PARENTS REGARDING NEONATAL SCREENING

Slavena Ilieva, Valya Dimitrova
Medical University “Prof. Dr. P. Stoyanov” Varna

Резюме: Според Световната здравна организация под понятието скрининг се разбира системното приложение на изследвания за определяне на пациенти в риск за развитие на специфично заболяване. Целта е то да бъде открито в най-ранен стадий, преди неговата клинична проява. Скрининговите тестове са неинвазивни и относително лесни за прилагане, като не излагат на риск здравето на детето.

Цел на изследването е да се проучи и анализира информираността на родители относно задължителните скринингови програми, прилагани в неонаталния период.

Материали и методи: Проведено е анкетно проучване сред родители, чрез индивидуална анкета през м. април и май на 2023 година. Използвани методи – документален, социологически, статистическа и графична обработка на резултатите.

Резултати и обсъждане: Резултатите от проведеното проучване сочат, че повече от половината респонденти (68%) са запознати с понятието „скрининг“. Родителите считат за ефективно прилагането на слухов скрининг на новороденото след раждането (80%) и подкрепят въвеждането на други скринингови програми в Неонатологично отделение (72%).

Ключови думи: скрининг; новородено; информираност.

Abstract: According to the World Health Organization, screening refers to the systematic application of research to identify patients at risk of developing a specific disease. The goal is to detect it at the earliest stage before its clinical manifestation. Screening tests are non-invasive and relatively easy to administer, without putting the child's health at risk.

The aim of the study is to investigate and analyze parents' awareness of mandatory screening programs applied in the neonatal period.

Material and methods: A survey was conducted among parents through an individual survey in April and May 2023. Used methods – documentary, sociological, statistical and graphic processing of the results.

The results of the conducted survey indicate that more than half of the respondents (68%) are familiar with the concept of "screening". Parents consider effective the implementation of hearing screening of the newborn after birth (80%) and support the introduction of other screening programs in the Neonatal Department (72%).

Key words: screening; newborn; awareness

Въведение

Скринингът е систематичен, изследователски метод, който има за цел извършването на предварителен подбор, чрез прилагане на прости тестове. Скрининговите тестове са неинвазивни и относително лесни за прилагане, като не излагат на риск здравето на детето. Под масов неонатален скрининг се разбира "пресяване" на всички новородени за определени наследствени заболявания, ранно диагностициране на които е от изключително значение за лечебния процес. Условието, на които трябва да отговаря дадено заболяване, за да бъде включено в определена скринингова програма е то

да бъде лечимо, да се среща често и да има възможност да се проложат методи за ранна диагностика, които са бързи, достъпни, евтини и ефективни [1, 5].

Според Световната здравна организация под понятието скрининг се разбира системното приложение на изследване за определяне на пациенти с риск за развитие на специфично заболяване, с цел да се открие в най-ранен стадий, преди неговата клинична проява [3, 5].

От 2000 година, в България е въведена тиреоидна скрининг програма, като част от Националната програма за профилактика на наследствените болести, предразположения и вродени малформации. Една от основните задачи на акушерката в Неонатологично отделение е вземане на кръвна проба за масов неонатален скрининг за вроден хипотиреоидизъм, фенилкетонурия и вродена надбъбречнокорова хиперплазия [3, 7, 8].

Фенилкетонурията е наследствено заболяване, което се дължи на дефект в гена на ензима, който превръща незаменимата аминокиселина фенилаланин в тирозин. При фенилкетонурията е нарушена обмяната му и той се натрупва в увеличени количества в кръвта и вътрешните органи, включително и в мозъка. Ако процесът не бъде хванат в зародиш, води до необратими промени в незрелия детски организъм като изоставане в умственото развитие, микроцефалия и др. [1, 7, 8].

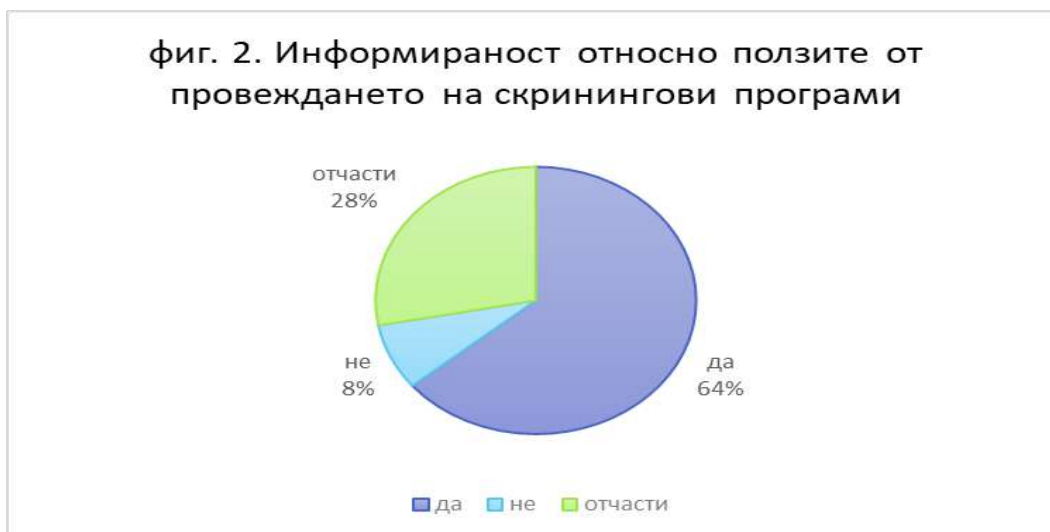
Вроденият хипотиреоидизъм е едно от най-честите ендокринни заболявания в детска възраст, вродената надбъбречнокорова хиперплазия се дължи на дефицит на ензима 21-хидроксилаза, което води до блокиране синтеза на кортизол и повишена продукция на андрогени [3, 5, 8].

За нас представляваше интерес, запознати ли са родителите с понятието скрининг. Резултатите от проведеното проучване сочат, че повече от половината респонденти (68%) са запознати, а около 1/3 от тях изказват отрицание (28%). Тези резултати показват необходимостта от повишаване информираността на родителите, което би могло да се случи още по време на бременност или след раждането в родилните отделения (фиг.1).

Фиг. 1 Информираност на родители за понятието „скрининг“

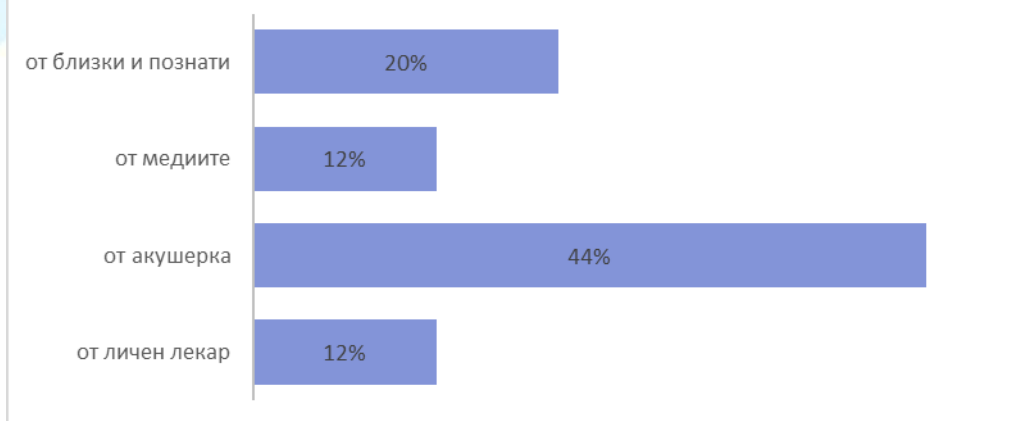
Системното приложение на скринингови програми допринася, както да се отсеят рисковите групи пациенти, така и да се открие дадено заболяване в най-ранен стадий, преди неговата клинична проява. Попитахме родителите, запознати ли са с ползите от провеждането на скринингови програми. Значителен е дялът на анкетираните родители, споделят, че са запознати (64%), а около 1/3 от тях изказват колебание (28%) (фиг.2).

Фиг. 2 Информираност относно ползите от провеждане на скринингови програми

Източниците на информация по темата за скрининговите програми е друг важен въпрос, който представихме пред родителите. В днешно време се наблюдава все повече използване на средствата за масово осведомяване - интернет източници, като бърз и удобен метод за набиране на информация, по всяко време. В повечето случаи, тази информация е недостоверна. За нас беше интересно да разберем, откъде се информират съвременните родители по въпроси свързани със скрининга. Най-висок е дялът на родителите, които споделят, че се информират от акушерка (44%) или лекар (12%), т.е. получават информация от медицински специалист. Останалите анкетирани се допитват до своите близки (20%) или от електронните медии (12%), (фиг.3).

ФИГ. 3. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО СКРИНИНГОВИТЕ ПРОГРАМИ

Фиг.3 Източници на информация относно скринингови програми

Скрининговите изследвания в Неонатологично отделение се провеждат първите дни след раждането. За нас беше важно да разберем запознати ли са родителите със същността на въпросното изследване. Най-висок е дялът на родителите, които са запознати отчасти (40%), последвани от тези, които изказват положително мнение по въпроса (32%). Около 1/3 от анкетираните изказват отрицание (28%) (фиг.4).

ФИГ.4 ИНФОРМИРАНост ЗА СКРИНИНГОВИ ПРОГРАМИ В НЕОНАТОЛОГИЧНО ОТДЕЛЕНИЕ

Фиг.4 Информираност за скринингови програми в Неонатологично отделение

Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве създаде възможност да се въведе масов неонатален слухов скрининг, който позволява ранно откриване на увреждане на слуха при новородените и прилагане на своевременно лечение. Скринингът се провежда във всички лечебни заведения с разкрити акушеро-гинекологични и неонатологични структури чрез апарат за

отоакустични емисии. Според статистически данни за една година се обхващат приблизително 87% от новородените (национална програма). Попитахме родителите, считат ли за ефективно прилагането на слухов скрининг на новороденото след раждането. На този въпрос болшинството от анкетираниите отговориха положително (80%). Около 1/5 от респондентите изразяват колебание (20%), което вероятно се дължи на липсата на информираност по въпроса. Прави впечатление липсата на отрицателен отговор (фиг.5).

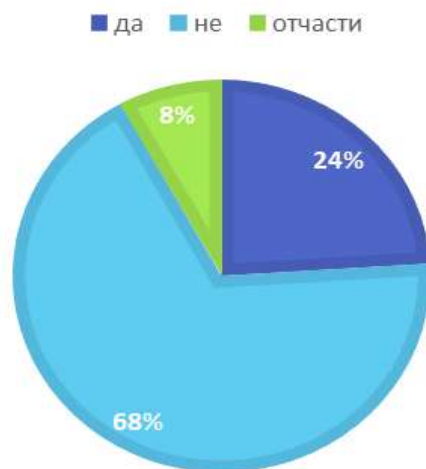

Фиг.5 Ефективност на слуховият скрининг в Неонатологично отделение

Фенилкетонурията е наследствено заболяване, което води до необратими промени в детски организъм. Това изследване е включено в скрининговата програма в неонатологичните отделения в страната. Една от основните задачи на акушерката в Неонатологично отделение е вземане на кръвна проба от петичката на бебето за изследване на серумните концентрации на фенилаланин. Обикновено това изследване се извършва 3-5 дни след раждането.

Попитахме родителите запознати ли са с изследването за фенилкетонурия. На този въпрос значителен дял от анкетираниите попаднали в извадката отговарят отрицателно (68%). Този резултат може да си обясним с неинформираност на родителя за същността на изследването и причината за вземане на кръв от петичката на детето, което свидетелства за липса на комуникация между родител и акушерка. Около 1/4 от респондентите споделят, че са запознати с изследването (24%), а останалите изказват колебание (8%) (фиг.6).

ФИГ.6 ИНФОРМИРАНОСТ НА РОДИТЕЛИ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕТО „ФЕНИЛКЕТОНУРИЯ“

Фиг.6 Информаност на родителя за изследването „Фенилкетонурия“

За нас представляваше интерес, подкрепят ли родителите въвеждането на други скринингови програми с цел опазване здравето на децата и превенция на заболявания.

На този отговор родителите изказват положителна нагласа (72%), а останалите се колебаят или не могат да преценят (28%), (фиг.7).

фиг.7 Подкрепа за въвеждане на други скринингови програми

Фиг.7 Подкрепа за въвеждане на други скринингови програми

Заклучение:

Масовият скрининг на новородените води до ранно откриване на вродени заболявания, започване на своевременно лечение и предотвратява възникването на необратими усложнения. Една от основните задачи на акушерката в Неонатологично отделение е вземане на кръвна проба за масов неонатален скрининг за вроден хипотиреоидизъм, фенилкетонурия и вродена надбъбречнокорова хиперплазия. Тя предоставя информация на родителите за скрининговите програми.

Изводи:

1. Липсва конкретна информация сред родителите, относно същността на скрининговите изследвания и начина им на приложение в Неонатологично отделение.
2. Родителите считат ли за ефективно прилагането на слухов скрининг на новороденото след раждането (80%), което би довело до ранното откриване на слуховите увреждания при всички новородени деца в страната и навременно лечение.
3. Родителите подкрепят провеждането на други скринингови програми сред новородените (72%).

Източници:

1. Илиева, Сл., В. Димитрова, (2021), Акушерски грижи в неонатологията и педиатрията, Му Варна.
2. Мумджиев, Н., (2000), Детски болести, Сиела.
3. Национална програма за Неонатален слухов скрининг 2006 – 2010 година
4. Слънчева, Б., М. Кръстева, Р. Георгиева ет.кол., (2018), Неонатология, Лаксбук.
5. Христова, Е., Лекционен материал, 2008г
6. Шмилев, Т., Справочник за диагностика и лечение на детските болести, мед. изг. Райков, Пловдив, 2014.
7. <https://neonatologyabg.com/> Българска асоциация по Неонатология
8. <https://medpedia.framar.bg/>

Contacts:

Славена Илиева, Валя Димитрова
Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ гр. Варна
E-mail: slavena8837@abv.bg
E-mail: valadim@abv.bg